

POSTANOWIENIE

10 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 10 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku U.B.

z udziałem Z.B.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej U.B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Zamościu

z 27 stycznia 2023 r., I Ca 118/22,

odrzuca skargę kasacyjną.

Postanowieniem z dnia 27 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Zamościu, na skutek apelacji wnioskodawczyni U.B. i uczestnika Z.B., zmienił zaskarżone postanowienie wstępne Sądu Rejonowego w Krasnymstawie w ten sposób, że ustalił dodatkowo, iż w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodziły środki zgromadzone na polisach ubezpieczeniowych w łącznej kwocie 39 235, 84 zł i nieruchomości nr [...], [...]1 i [...]2 w miejscowości K..

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła w części wnioskodawczyni, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 519¹ § 2 k.p.c. w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami od postanowienia sądu drugiej instancji co do istoty sprawy przysługuje skarga kasacyjna, chyba że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. W judykaturze przyjęto, że w tak zwanych sprawach działowych, w tym w sprawach o podział majątku wspólnego małżonków, w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wartość przedmiotu zaskarżenia nie odpowiada wartości całego dzielonego majątku, lecz wartości konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek zaskarżenia. Z reguły wartość ta nie może przekraczać wartości udziału przysługującego skarżącemu uczestnikowi, chyba że podważa on zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów, gdyż wówczas wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału. Wskazana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji ani dla Sądu Najwyższego i podlega weryfikacji na podstawie materiału sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60, z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15, z dnia 6 listopada 2015 r., II CZ 76/15, z dnia 13 stycznia 2017 r., III CZ 61/16 i z dnia 26 października 2017 r., II CZ 64/17).

Jednocześnie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, wartość przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym nie może być wyższa niż wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana w apelacji, a dopuszczalne wyjątki od tej zasady określa art. 368 § 2 zdanie drugie i trzecie w związku z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. Na wartość przedmiotu zaskarżenia nie ma również wpływu wzrost lub utrata wartości składników majątkowych stanowiących przedmiot sporu. Odpowiednie stosowanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym art. 19-23 k.p.c. (art. 398⁴ § 3 w związku z art. 368 § 2 zdanie drugie i trzecie k.p.c.) nie może uzasadniać jej ponownego ustalenia (aktualizacji) według zasad prowadzących do podwyższenia ponad dotychczasową wartość przedmiotu

sporu, a tożsamość zakresu rozstrzygnięcia kwestionowanego w apelacji i w skardze kasacyjnej wyłącza dopuszczalność oznaczenia w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie innej niż poprzednio w apelacji (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 1934 r. C.II. 1223/34, Zb. Urz. 1935, poz. 47 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., IV CZ 3/06, z dnia 14 maja 2010 r., II CSK 561/09, z dnia 22 października 2010 r., V CSK 160/10, z dnia 19 listopada 2015 r., IV CZ 52/15, z dnia 22 czerwca 2018 r., II CZ 30/18, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 39 i z dnia 28 lipca 2023 r., I CSK 3851/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo).

Skarżąca wnioskodawczyni oznaczyła w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 106 000 zł. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego tylko w ten sposób, że włączył do majątku wspólnego nieruchomości w miejscowości K. oznaczone numerami [...], [...]1 i [...]2, uwzględniając w tej mierze częściowo żądanie wnioskodawczyni, a także środki zgromadzone na polisach ubezpieczeniowych [...]3 w łącznej kwocie 39 235, 84 zł, uwzględnivszy w tej materii żądanie uczestnika.

W tym stanie rzeczy oznaczenie przez skarżącą wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 198 899, 84 zł należało uznać za nieprawidłowe. Skoro Sąd Okręgowy zmienił rozstrzygnięcie na niekorzyść wnioskodawczyni jedynie w zakresie środków zgromadzonych na polisach ubezpieczeniowych, które włączył do majątku wspólnego, to wartość przedmiotu zaskarżenia nie mogła ulec zwiększeniu w zestawieniu z wartością wskazywaną przez wnioskodawczynię w apelacji o kwotę wyższą niż związana z korektą dokonaną przez Sąd Okręgowy i to nie w zakresie pełnej wartości środków pieniężnych włączonych do majątku wspólnego na niekorzyść wnioskodawczyni, lecz ich połowy, ponieważ ta wielkość odpowiada interesowi majątkowemu skarżącej.

Sumarycznie zatem wartość ta nie mogła wynosić więcej niż 125 617, 92 zł, przy czym wartość tę należało odpowiednio umniejszyć, zważywszy na częściowe uwzględnienie apelacji na korzyść skarżącej. Kwota ta lokowała się tym samym poniżej dolnego progu dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o podział majątku wspólnego, o którym mowa w art. 519¹ § 2 k.p.c.

Za niejasny należało uznać wywód skargi kasacyjnej w zakresie, w jakim wskazano w niej, że w żądaniu rozliczenia nakładów dokonanych z majątku osobistego skarżącej na rzecz majątku osobistego uczestnika pominięto nakłady w postaci rozbudowy i nadbudowy budynku mieszkalnego z konstrukcją dachu, ocieplenie budynku, wykonanie drewnutni, wykopanie stawu i zakup kosiarki rotacyjnej, o wartości łącznej 97 000 zł.

Skarżąca zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego w części, domagając się m.in. rozliczenia nakładów z jej majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika w postaci nakładów na rozbudowę domu przez dobudowanie powierzchni wraz z adaptacją projektu budowlanego i budową stropu, przy czym wartość tych nakładów oszacowała na kwotę łącznie 31 000 zł. Na etapie postępowania kasacyjnego zakres ani wartość nakładów mających podlegać rozliczeniu nie mogą, jak wynika z przywołanej judykatury, ulec zwiększeniu w zestawieniu z zakresem i wartością aktualną w postępowaniu apelacyjnym.

Nierozliczony nakład z majątku wspólnego w kwocie 10 000 zł w związku ze spłatą na rzecz K.W. został natomiast uwzględniony w kwocie 106 000 zł stanowiącej wartość przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym, toteż zaskarżenie skargą kasacyjną postanowienia w tym aspekcie nie mogło rzutować na zwiększenie wartości przedmiotu zaskarżenia w zestawieniu z wartością podaną w apelacji. Inną rzeczą jest to, że interes majątkowy skarżącej w odniesieniu do tego nakładu nie odpowiadał jego pełnej twierdzonej wartości, lecz jedynie jej połowie (5 000 zł).

Wychodząc z tych założeń, skargę kasacyjną należało uznać za niedopuszczalną *ratione valoris* (art. 519¹ § 2 k.p.c.), a w konsekwencji podlegającą odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy jedynie ubocznie należało zważyć, że kwestia dopuszczalności uwzględnienia w postępowaniu działowym nakładów z majątku osobistego jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego małżonka była kilkakrotnie przedmiotem wypowiedzi w orzecnictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2021 r., III CNP 10/21 i zawarte tam zestawienie judykatury), a aplikacja reguł wynikających z tego orzecnictwa stanowi domenę sądów *meriti* i wymaga uwzględnienia ogółu

okoliczności konkretnej sprawy. Z motywów zaskarżonego postanowienia wynikało zresztą, że Sąd Okręgowy nie wykluczył możliwości takiego rozliczenia, wskazał natomiast, że w postępowaniu działowym mogą podlegać rozliczeniu tylko te nakłady, które zostały poczynione w czasie trwania wspólności ustawowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2015 r., IV CSK 498/14 i z dnia 6 października 2016 r., IV CSK 804/15).

Skarga nie była również oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 83, z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 91 i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[ał]